

Jussi Haapanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden AMK-tutkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Opinnäytetyö, 2020

LUONTO- JA YMPÄRISTÖTEEMAT RIPPIKOULUSSA

Haastattelututkimus *Vihreistä ripareista*

TIIVISTELMÄ

Jussi Haapanen

Luonto- ja ympäristöteemat rippikoulussa – Haastattelututkimus *Vihreistä ripareista*

41 sivua, 1 liite

Syksy, 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinto

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus oli selvittää, miten *Vihreät riparit* on muuttanut seurakuntien rippikoulutyötä sekä millaisia onnistumisia, haasteita ja kehitysehdotuksia Vihreiden riparien teemojen toteuttamiseen on liittynyt. Tavoite oli tuottaa tietoa, josta on hyötyä Vihreiden riparien teemojen kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Kyseessä on laadullinen tutkimus. Aineistonkeruun menetelmänä oli avoin lomakehaastattelu. Haastatteluun osallistui kolme seurakuntaa. Haastatteluun vastasi yksi työntekijä jokaisesta seurakunnasta. Haastatteluvastausten analyysissä käytettiin menetelmänä temaattista analyysia. Työn tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia muutoksia Vihreät riparit on tuonut rippikoulutyöhön?
2. Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteerien toteuttamisessa on onnistunut?
3. Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteereiden toteuttamisessa on tuottanut haastetta?
4. Millaisia kehittämis ehdotuksia on Vihreisiin ripareihin liittyen?

Tulosten perusteella sekä nuoret että heidän huoltajansa ovat ottaneet ympäristöteemat varsin positiivisesti vastaan. Selkeänä Vihreiden riparien tuomana rippikoulutyön muutoksena nousi esiin kasvisruokailun lisääntyminen. Tutkimuksen tavoitteen kannalta oleellimmat tulokset saatiin haastatteluaineistosta, jossa vastattiin Vihreiden riparien haasteisiin ja kehittämis ehdotuksiin liittyviin kysymyksiin. Kehittämiseen liittyen keskeinen oli toive työkalujen ja materiaalien saamisesta ympäristöteemojen, kuten ympäristötunteiden (*ympäristöahdistuksen*), käsittelyyn.

Asiasanat: evankelis-luterilainen kirkko, luonto, rippikoulu, ympäristökasvatus

ABSTRACT

Jussi Haapanen

Nature and environmental themes in confirmation school – Survey on 'Vihreät riparit'

41 pages, 1 appendix

Autumn, 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Christian Youth Work

Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to find out how 'Vihreät riparit' (Green confirmation schools) has changed the work of parish confirmation schools and what successes, challenges and development proposals have been associated with the implementation of the themes of 'Vihreät riparit'. The aim was to produce information that is useful in the development and implementation of the themes of 'Vihreät riparit'.

This is a qualitative survey. The method of data collection was a form survey with open-ended questions. Three parishes in Finland participated in the survey. One employee from each parish took part in the survey. Thematic analysis was the method used for the analysis of the survey responses. The research questions are:

1. What changes has 'Vihreät riparit' brought to the confirmation school work?
2. What has been successful in achieving the objectives and criteria of 'Vihreät riparit'?
3. What has been the challenge of achieving the objectives and criteria of 'Vihreät riparit'?
4. What are the development proposals for 'Vihreät riparit'?

Based on the results, both the youth and their guardians have responded to the environmental themes quite positively. A clear change in confirmation school work brought by 'Vihreät riparit' was an increase in the consumption of vegetarian food. The most relevant results for the purpose of the study were obtained from the answers the participant gave relating to the challenges and the development proposals they provided for 'Vihreät riparit'. A major development wish was to receive tools and materials that would help in addressing environmental themes, such as emotions relating to the state of the environment (*eco-anxiety*).

Keywords: confirmation school, environmental education, Evangelical Lutheran Church, nature

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 PERUSTELUJA YMPÄRISTÖÄ HUOMIOIVALLA TOIMINNALLE	6
2.1 Ympäristökatastrofien uhka.....	6
2.2 Ympäristöahdistuksen käsittely	7
2.3 Luonnon hyvinvointivaikutukset	8
2.4 Raamattu ja luonto	9
3 YMPÄRISTÖTYÖ SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA	12
3.1 Ympäristödiplomi	12
3.2 Energia- ja ilmastostrategia sekä muita ympäristötyön muotoja	13
4 RIPPIKOULU JA VIHREÄT RIPARIT	15
4.1 Rippikoulu	15
4.2 Vihreät riparit.....	16
4.2.1 Vihreiden riparien alkua	16
4.2.2 Vihreät riparit tällä hetkellä.....	18
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
5.1 Tarkoitus, tavoite, tutkimuskysymykset ja -menetelmät	20
5.2 Tutkimusmenetelmistä	20
5.3 Yhteistyökumppanit.....	21
5.4 Aineiston keruu	22
5.5 Aineiston analyysi	23
6 TULOKSET	25
7 POHDINTA	28
7.1 Tulosten pohdinta	28
7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	29
7.3 Oma ammatillinen kasvu.....	33
LÄHTEET.....	35
LIITE 1. Haastattelun saate ja haastattelukysymykset.....	42

1 JOHDANTO

Rippikoulu on merkittävä ja perinteikäs osa suomalaista nuorisokulttuuria. Rippikoulun järjestämistä ohjaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon säännöllisesti päivittämä rippikoulusuunnitelma. Tämän opinnäytetyön kannalta oleellisin kohta tuoreimmassa eli vuoden 2017 rippikoulusuunnitelmassa on rippikoulun tavoite: ”Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta”. (Rippikoulusuunnitelma 2017; Pihkala 2014a, 20–21.)

Vihreät ripoirit alkoi vuonna 2012 Kirkkohallituksen, Nuorten keskuksen ja WWF:n yhteistyöhankkeena. (*Riparia* käytetään puhekielisenä ilmauksena rippikoululle.) Hankkeen käynnistymisen myötä rippikouluryhmä on voinut ilmoittautua Vihreäksi ripoiriksi täyttämällä tietyt luonto- ja ympäristöteemoihin liittyvät kriteerit. (Kokkonen 2014, 24–25.) Vihreiden ripoirien päätavoitteen esitetään olevan ”vahvistaa kristillistä ympäristökasvatusta, ekoteologiaa ja kestäväää elämäntapaa rippikoulussa ja isostoiminnassa” (Evl. Plus. Vihreät ripoirit).

Vihreiden ripoirien tarkoitus ei ole olla erillinen teemariippikoulu. Luonto- ja ympäristöteemat esitellään perusteltuna osana rippikoulukokonaisuutta, jonka kaikki rippikoulut voivat saavuttaa. Tavoitteen voikin tulkita olevan saattaa Vihreiden ripoirien korostamat luonto- ja ympäristöteemat osaksi normaalia rippikoulukokonaisuutta, mille muun muassa tuorein rippikoulusuunnitelma vuodelta 2017 luo pohjaa. (Evl. Plus. Vihreät ripoirit; Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää, miten Vihreät ripoirit on muuttanut seurakuntien rippikoulutyötä. Lisäksi pyrin selvittämään Vihreiden ripoirien teemojen toteuttamiseen liittyviä onnistumisia, haasteita ja kehitysehdotuksia. Vastauksia etsin haastatteleamalla kolmea seurakuntaa, Oulaisten, Lempäälän ja Malmin seurakuntia, jotka ovat osallistuneet Vihreisiin ripoireihin ja täten toteuttaneet Vihreiden ripoirien tavoitteita ja kriteereitä. Työni tavoite on tuottaa haastattelututkimuksen avulla tietoa, josta on hyötyä Vihreiden ripoirien teemojen toteuttamisessa ja kehittämisessä rippikoulutyössä.

Halusin opinnäytetyöni aiheen liittyvän luontoteemaan. Kansanuskomusten pyhät puut oli aiheena gradussanikin. Luontoympäristöt ovat minulle henkilökohtaisesti tärkeitä. Metsään mennessäni koen näkökulmani arkisiin huoliin muuttuvan. Saan etäisyyttä kaupungin ja näyttöpäätteiden aistiärsyketulvaan ja olen valmiimpi kyseenalaistamaan median ja mainostajien tarjoileman, ”ajan hengen” mukaisen näkökulman maailmaan. Joskus luonnossa ollessani tunnen käsitteellisten määritelmien merkitysten ohenevan – tällaiset hetket ovat minulle tärkeitä oman elämäni suunnan tarkastelemisen paikkoja.

Minua huolestuttaa kaupungistumiskehityksen myötä tapahtuva ihmisen luontoyhteyden oheneminen. On hankala ajatella, ettei tällaiseen kehitykseen liittyisi epäsuotuisia seurauksia. Ihminen on valtaosan historiastaan elänyt luonnon ympäröiminä ja osana luontoa. Olemme hyvin tietämättömiä niistä mekanismeista, joilla ihminen ja muu luonto vuorovaikuttavat, vaikka tutkimustietoa aiheesta onkin jo olemassa.

Opinnäytetyön aihetta pohtiessani tutkin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ympäristötyötä ja lähetin muutamalle taholle opinnäytetyötiedustelun, jossa kysyin muun muassa Vihreiden riparien tilanteesta. Lopulta minut ohjattiin yhteyteen kirkkohallituksen kirkon kasvatus- ja perheasiat -yksikössä työskentelevän Jari Pulkkisen kanssa, joka lähti mukaan yhteistyöhön.

2 PERUSTELUJA YMPÄRISTÖÄ HUOMIOIVALLA TOIMINNALLE

Tämän opinnäytetyön aiheen eli rippikoulun luonto- ja ympäristöteemojen kannalta keskeisiä perusteluja luonnonläheiselle ja ympäristövaikutukset huomioivalle toiminnalle voi katsoa olevan neljä: 1. ympäristökatastrofien uhka, 2. ympäristöahdistuksen käsittely, 3. ihmiselle luontoympäristössä koituvat hyvinvointivaikutukset (ihmisen perustavanlaatuisen luontoyhteys) ja 4. ihmisen ja muun luonnon suhteeseen liittyvät kristinuskon tulkinnat.

2.1 Ympäristökatastrofien uhka

Ilmastonmuutos on laajalti seurausta ihmisen aiheuttamista kasvihuonekaasupäästöistä ja jos päästöjä ei hillitä, nousee maapallon keskilämpötila tällä vuosisadalla 2–6 astetta. Lämpötilan noususta ennustetaan seuraavan muun muassa joidenkin alueiden (entistäkin pahempaa) kuivumista, jäätiköiden sulamista ja meren pinnan nousua sekä trooppisten hirmumyrskyjen voimistumista. Esitetään, että jos päästöt vain jatkavat kasvuaan, tulevaisuudessa ”seuraukset luonnolle ja ihmiskunnalle olisivat hirvittävät”. Päästöjä rajoittamalla esitetään voitavan vaikuttaa muutosten voimakkuuteen. Esimerkiksi Pariisin ilmastositoumuksen (2015) tavoite on rajata ilmaston lämpeneminen 1,5 asteeseen (Ilmasto-opas. Eurooppaan tulossa suuria muutoksia; Ilmasto-opas. Ilmastonmuutos ilmiönä; Ilmasto-opas. Maapallon ilmasto tulevaisuudessa; Ympäristöministeriö. Ympäristö. Pariisin ilmastositoumus).

Ympäristöministeriö tiedotti vuonna 2019 kansainvälisestä Global Assessment -raportista, jonka mukaan luonnon monimuotoisuus supistuu nyt poikkeuksellisen nopeasti ihmisen vaikutuksesta. Perustavia syitä tälle ovat ylikulutus ja väestönkasvu. Vaikka luonnon monimuotoisuutta ei ajateltaisikaan itseisarvona, uhkaa monimuotoisuuden supistuminen muun muassa ruoan tuotantoa. Jotta luonnon hyödyntämisessä päästäisiin kestäväälle tasolle, tulisi luonnon tilaa koventavia toimia lisätä, nykyinen panostus ei ole riittävää. Raportin kerrotaan perustuvan viimeisen viiden vuosikymmenen aikana tapahtuneiden muutosten

havainnointiin muun muassa 15 000 tieteellisen lähteen pohjalta. (Ympäristöministeriö 2019.)

Kansainvälistä aineistoa vertailevan rippikoulututkimuksen mukaan rippikouluisten motivaatio lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan kasvaa huomattavasti rippikoulun aikana. Kun kysyttiin rippikoululaisten halukkuudesta osallistua kirkon vapaaehtoistoimintaan, Suomessa rippikoulun alussa 18 % ilmoitti olevansa halukkaita, kun rippikoulun lopussa halukkaiden osuus oli 45 %. Kysyttäessä kiinnostuksesta osallistua kirkon ulkopuoliseen vapaaehtoistoimintaan, kiinnostus oli rippikoulun aikana noussut 38 prosenttiyksiköllä. Suomessa motivaation kasvu oli vertailumaiden kärkipäätä. (Porkka, Schweitzer & Simojoki 2015, 93–103.) Voidaankin ajatella, että jos ympäristöteemoja pidetään rippikoulussa esillä, nuorten motivaatio aktiiviseen yhteiskunnalliseen toimintaan myös ympäristökatastrofien ehkäisyssä vahvistuisi.

2.2 Ympäristöahdistuksen käsittely

Ahdistunut nuori ei usein osaa määrittää, mihin ahdistuksen tunne kohdistuu. Lääketieteellisesti kyseessä on ahdistuneisuushäiriö, kun ahdistus vaikeuttaa merkittävästi toimintakykyä tai aiheuttaa selvää kärsimystä. Ahdistushäiriötä arvioidaan esiintyvän 4–11 % nuorista. (Strandholm & Ranta 2013, 17.) Ympäristöahdistuksesta puhutaan, kun ahdistus ja vaikeat tunteet kohdistuvat ympäristön tilaan – ympäristöongelmiin ja niiden uhkaan. Esimerkiksi ilmastonmuutos on yleinen ympäristöahdistuksen aiheuttaja. (Pihkala 2018; Pihkala 2019.) On perusteltua tarjota nuorille välineitä käsitellä ja kanavoida ympäristön tilaan liittyvää ahdistusta. Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan 68 % nuorista kokee melko paljon tai erittäin paljon turvattomuutta ilmastonmuutokseen liittyen (Pekkarinen & Myllyniemi 2019). Aikaisemmassa, vuoden 2016 Nuorisobarometrissa 87 % vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että tulevat sukupolvet joutuvat kärsimään, mikäli ympäristön tuhoaminen jatkuu. Toisaalta myös uskoa tulevaisuuteen löytyi, sillä lähes puolet vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ympäristöongelmiin löydetään maailmanlaajuisesti kestäviä ratkaisuja ja 41 % oli vähintään jokseenkin samaa

mieltä väitteestä, että tiede ja teknologia ratkaisevat ympäristöongelmat. (Myllyniemi 2017; Piispa & Myllyniemi 2019.) Vuoden 2019 rippikoulun itsearviointikyselyssä 75 % kyselyyn vastanneista rippikoululaisista piti ympäristön suojelemiseen liittyviä asioita itselleen tärkeinä (Evl. Plus. Nuorten itsearvioinnin tulokset 2019).

Kun kohdataan ahdistunut nuori on tärkeää pysyä itse rauhallisena. Nuori saattaa ahdistua entistä enemmän, jos huomaa myös aikuisen ahdistuvan. Nuoren esiintuomaa huolta ei tule vähätellä. On sanoitettava nuorelle, että hänen tunteensa ovat todellisia. Puheenaihetta ei tule hätäisesti vaihtaa, eikä lähteä kiireellä etsimään tilanteeseen ratkaisuja ja toimintamalleja. Ensiarvoisen tärkeää on kiireetön ja tilaa antava pysähtyminen nuoren ja hänen huolensa äärelle. Aikuisen hätäily tai puheenaiheen vaihtaminen voi viestiä nuorelle, että hänessä on jotain luotaantyöntävää tai häpeällistä, jolloin ongelmat entisestään pahenevat. Aikuisen empaattinen ja ymmärtävä asenne usein helpottaa nuoren huolta. Usein huolta vähentää myös tieto ajattelun, tulkintojen, tunnereaktioiden ja keuhollisten tuntemusten yhteydestä. (Strandholm & Ranta 2013, 30–34.)

2.3 Luonnon hyvinvointivaikutukset

Ympäristökriisin syntyyn on saattanut vaikuttaa tapa ajatella, että ihminen olisi erillinen suhteessa muuhun luontoon. Näin ajatellen voi jäädä huomiotta, että muuttaessamme luontoa altistamme samalla myös itsemme muutokselle. Onkin esitetty, että luonto tulisi ymmärtää kokonaisvaltaisemmin: ihminen on osa luontoa. (Willamo 2005.) Tätä taustaa vasten on mielenkiintoista pohtia, millainen vaikutus elinympäristöllä on meihin ihmisiin.

Luontoympäristön positiivisista vaikutuksista mielialaan ja koettuun terveyteen on tehty tutkimusta erityisesti puistoympäristöjen ja rakennettujen ympäristöjen vaikutuksia vertailemalla. Puistoympäristöissä on todettu muun muassa mielialan ja tarkkaavaisuuden kohentuneen sekä stressin vähentyneen. Fysiologisia vaikutuksia on tutkittu muun muassa Japanissa, ja tutkimusnäyttöä on saatu positiivisista vaikutuksista sydämensykkeeseen, verenpaineeseen, lihasjänni-

tykseen, stressihormonitasoihin ja vastustuskykyyn. Japanissa esimerkiksi on koulutettuja metsäterapeutteja, jotka ohjaavat metsäkylpyohjelmia erikseen terveismetsiksi sertifioiduissa metsäympäristöissä. (Jäppinen, Tyrväinen, Reinikainen ja Ojala 2014; Tyrväinen, Korpela & Ojala 2014, 49–51.)

Biodiversiteettihypoteesin mukaan kosketus monimuotoisen luonnon mikrobi maailmaan vaikuttaa myönteisesti ihmiskehon mikrobistoon – suolistossa, iholla ja hengitysteissä – pitäen yllä immuunijärjestelmän tasapainotilaa ja suojaan monilta sairauksilta. Rakennetuista ympäristöistä mahdollisesti siis puuttuu tällaisia ylläpitäviä tekijöitä. Sisätautien erikoislääkäri Pertti Mustajoki pitää todennäköisenä, että ”runsas altistuminen lapsuudessa maaperän erilaisille bakteereille vähentää allergioita ja autoimmuunisairauksia” (Mustajoki 2018). Emeritusprofessori Tari Haahtela ja kumppanit kirjoittavat ”nykyajan tulehduksellisten tautien pandemiasta” ja esittävät, että syy saattaa olla riskitekijöiden sijaan suojaiteijöiden vähentymisessä. He kysyvät: ”onko ihmisen mikrobisto menettämässä monimuotoisuuttaan?”. (Haahtela ym. 2017.)

Green Care Finland ry:n mukaan luonnon hyvinvointivaikutuksiin liittyvä tutkimus on etenkin viime vuosikymmenten aikana edistynyt ja ollut tuloksellista, mutta tuloksissa on myös vaihtelevuutta ja hajanaisuutta. Luontoympäristöjä hyödyntävä menetelmällisyys vaatii kehitystyötä muun muassa vaikutusmekanismien kartoituksen osalta, mikä on kuitenkin haasteellista, sillä ihmisen ja luontoympäristön suhde on hyvin kokonaisvaltainen. Vaikuttavuuden arvioinnissa on haasteellista esimerkiksi määrittää, mikä on luontomenetelmien osuus henkilön psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksissa. Luontomenetelmä kun on vain yksi osa asiakasprosessikokonaisuudesta. Haahtela ja kumppanit esittävät, että ”Etenevien, kontrolloitujen tutkimusten toteuttaminen erilaisten luontovaikutusten arvioimiseksi on kuitenkin erityisen vaativa tehtävä”. (Green Care Finland. Vaikuttavuus; Green Care Finland. Luonnon terveyttä edistävät vaikutukset; Haahtela ym. 2017.)

2.4 Raamattu ja luonto

Lynn White on esittänyt länsimaisen kristinuskon muodon olevan hyvin ihmiskeskeinen. 1960-luvulla White esitti ympäristökriisiin johtaneiden syiden perustuvan muun muassa Raamatun luomiskertomuksen tulkintaan, jossa luontoa ei nähdä itseisarvollisena ja pyhänä, vaan luonto on alistettu ihmisen vallan alle hyötykäyttöön. (Pesonen 1999, 15–16.) Vanhassa testamentissa kerrotaan:

Jumala sanoi: ”Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.” (1 Moos. 1:26.)

Whiten esitykseen on vastattu muun muassa *tilanhoitajaetiikaksi* kutsutulla teologisella näkemyksellä, jonka mukaan luomiskertomuksessa esitetään ihmisen luontoon kohdistuvan herruuden sijaan luonnon varjelun vaatimus. Suomen evankelis-luterilainen kirkon voi katsoa perustavan argumentointiaan tilanhoitajaetiikan mukaisen tulkintaan. (Pesonen 1999, 17–18.)

Ekoteologian syntyyn on vaikuttanut ajankohtaistunut ympäristöhuoli sekä Whiten kritiikin kaltaiset näkemykset. Ekoteologiaksi kutsutaan ihmisen ja luonnon väliseen suhteeseen suuntautunutta teologista pohdintaa. (Sipiläinen 2007, 101.) *Ekologisella raamatuntutkimuksella* viitataan siihen, mihin tieteellinen tutkimus kohdennetaan eli ympäristö- ja luontoteemoihin Raamatun teksteissä. Ekologinen raamatuntutkimus on nostanut esiin kysymyksen siitä, onko Raamatun luontonäkökulmille osattu antaa oikeanlainen tulkinnallinen painoarvo. (Pihkala 2014a, 13.) On mahdollista ajatella, että ekologisten teemojen ajankohtaistuttua kristinuskonkin tulkintoja pyritään ikään kuin täydentämään uudesta näkökulmasta avautuvilla oivalluksilla (Pesonen 1999, 25). Panu Pihkala esimerkiksi hämmästelee sitä, että Psalmi 104 kohdalla korostetaan usein ihmisen ja Jumalan suhdetta, vaikka tekstistä on luettavissa myös ihmisen ulkopuolisen luonnon suhde Jumalaan (Pihkala 2014a, 13).

Monet uskonnontutkijat ajattelevat, että uskonnolliseen ajatteluun pohjaavat luonnonsuojelulliset perustelut – esimerkiksi ajatus luonnon pyhydestä tai sen pyhittämisestä – ovat luonnonsuojelun kannalta tehokkaampia kuin poliittiset tai ”sekulaarit” lähtökohdat. Myös White esittää, että ympäristökriisin ratkaisun tu-

lee pohjautua uskonnollisuuteen, sillä uskonnollisuudessa ovat hänen mukaansa kriisin syytkin. (Pesonen 1999, 25–27.)

Tämän opinnäytetyön keskiössä oleva Vihreät riparit esittää luomakunnasta huolehtimisen perustuvan kirkon omaan uskoon (vrt. tilanhoitajaetiikka). Hyvää elämää, onnellisuutta ja Jumalan valtakunnan osallisuutta etsitään kuluttamiseen ja ostamiseen tähtäävien mallien sijaan muualta: yhteydestä toisiin ihmisiin ja luontoon, kestävästä elämäntavasta, hiljaisuudesta ja kohtuudesta. (Evl. Plus. Vihreiden ripareiden teologiaa.)

3 YMPÄRISTÖTYÖ SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA

Ympäristökasvatus voidaan määritellä ”kasvatukseksi, joka tukee ympäristö vastuullisten toimintatapojen omaksumista” (Aarnio-Linnanvuori 2010, 10). Kirkon ympäristökasvatuksen järjestämiseen ottavat kantaa sekä *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma* että *Kirkon ympäristödiplomi*. Ilmasto-ohjelman mukaan seurakunnan ympäristökasvatuksen ”tulee tukea seurakuntalaisten sitoutumista ekologiseen elämäntapaan ja tarjota heille kristillisestä perinteestä nousevia voimnlähteitä elämäntavan muutokseen”. Työntekijöiden ympäristötyötä tukemaan ilmasto-ohjelma esittää konkreettisia esimerkkejä sisältävän *ympäristökasvatussuunnitelman* laatimista sekä ympäristöasioiden huomioimista koulutuksin. (Kirkon ilmasto-ohjelma.)

Ympäristödiplomissa ympäristökasvatussuunnitelman tekeminen esitetään yhdeksi diplomin saamisen edellytykseksi. Diplomissa ympäristökasvatuksella tarkoitetaan ”kaikkea sitä toimintaa, jonka avulla seurakunta kannustaa ja johdattaa seurakuntalaisiaan ympäristöystävälliseen ja kohtuulliseen elämäntapaan” ja ympäristökasvatuksen arvopohja nousee kristillisestä uskosta. (Kirkon ympäristödiplomien käsikirja 2012, 45.) Konkreettinen kirkon ympäristökasvatuksen muoto on Vihreät riparit, jonka yhtenä taustavaikuttajana voidaan pitää pyrkimystä konkretisoida ympäristödiplomien teemoja. (Kokkonen 2014, 24.)

3.1 Ympäristödiplomi

Kirkon ympäristödiplomi on kirkkohallituksen vuonna 2001 perustama kirkon virallinen ympäristöjärjestelmä. Sen tavoitteeksi esitetään ympäristöasioista huolehtimisen juurruttaminen tavanomaiseksi osaksi seurakuntatyön arkea. Diplomia kehittää ja sen seurannasta vastaa kirkkohallituksen asettama kirkon ympäristöasioiden seurantaryhmä. Tällä hetkellä on voimassa diplomien kolmas, vuonna 2012 voimaan tullut laitos. Diplomia ollaan parhaillaan uudistamassa, neljännen laitoksen on tarkoitus ilmestyä syksyllä 2020. (Evl. Plus. Ympäristö-

diplomi; Evl. Plus. Ympäristödiplomi. Yhdyshenkilöitä; Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012, 11–12, 31, takakansi.)

Ympäristödiplomi perustuu vapaaehtoisuuteen. Kirkon nettisivujen mukaan diplomien ovat hankkineet suurimmista seurakuntayhtymistä ja seurakunnista miltei jokainen. Myös monella pienellä seurakunnalla on diplomi. Diplomin myöntää kirkkohallitus. Edellytyksenä on diplomien kriteerien täyttäminen, minkä todentaa tuomiokapitulin nimittämä auditoija. Diplomi on voimassa neljä vuotta, jonka jälkeen se on uusittavissa viideksi lisävuodeksi. Tämän jälkeen tulee diplomi hakea uudestaan. (Evl. Plus. Ympäristödiplomi; Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012, 11–12.)

Tiivistettynä hakuprosessi etenee seuraavasti: Seurakunta(yhtymä) asettaa valmistelevalle työryhmälle, joka laatii ympäristökatselmuksen. Ympäristökatselmuksella tarkoitetaan kattavaa kaiken toiminnan läpäisevää ympäristövaikutusten kartoitusta. Sen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, jonka tulee täyttää diplomissa määritellyt, kaikille yhteiset minimikriteerit. Minimikriteerien täyttämisen lisäksi tulee kerätä diplomissa määriteltyyn pisteytysjärjestelmään perustuen pisteitä omia kehitystavoitteita edistämällä. Ympäristöohjelmaa toteuttamaan perustetaan ympäristötyöryhmä ja nimetään ympäristövastaava. Tämän jälkeen pyydetään tuomiokapitulin toteuttamaa auditointia, johon kirkkohallitus perustaa päätöksensä diplomien myöntämisestä. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012, 18–23, 27.)

3.2 Energia- ja ilmastostrategia sekä muita ympäristötyön muotoja

Kirkon energia- ja ilmastostrategia hyväksyttiin vuonna 2019. Strategian tavoitteeksi esitetään, että kirkko muuttuisi hiilineutraaliksi vuoteen 2030 mennessä, minkä esitetään tarkoittavan, että kasvihuonepäästöt pienennettäisiin 20 prosenttiin nykyisestä ja jäljelle jäänyt viidennes kompensoitaisiin mahdollisuuksien mukaan seurakunnan metsien hiilivarastoilla. Tavoitteen saavuttamisen aikataulusta esitetään seuraavaa: Vuonna 2019 kartoitetaan metsien hiilivarastot ja -nielut, 2020 kartoitetaan kiinteistöpäästöt, 2025 kirkko olisi öljytön ja kulutettu

sähkö fossiilitonta ja vuonna 2030 kirkko on fossiiliton ja hiilineutraali. Kirkko esittää sitoutuvansa kansainväliseen tavoitteeseen rajata ilmaston lämpeneminen 1,5 asteeseen. (Evl. Tietoa kirkosta. Kirkon ympäristötyö; Evl. Plus. Hiilineutraali kirkko.)

Energia- ja ilmastostrategian esitetään pohjaavan muun muassa *Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus* -julkaisuun vuodelta 2008. Julkaisu sisältää konkreettisia suositustoimia kirkon keskushallinnolle, seurakunnille ja kirkon jäsenille sekä tarkastelee ilmastokysymyksiä kirkon teologian näkökulmasta esitellen teologisia perusteita ilmastotoimille. (Evl. Plus. Hiilineutraali kirkko; Kirkon ilmasto-ohjelma.) Vuosittaista Ekopaasto -kampanjaa on vietetty vuodesta 2012 lähtien. Tavoitteena on ihmisten osallistaminen pääsiäispaastoon muun muassa ilmastonmuutosta hillitsevien toimien hengessä. Vuonna 2020 Ekopaaston teemana oli vaatteiden vastuullisuus. (Evl. Plus. Ekopaasto.)

4 RIPPIKOULU JA VIHREÄT RIPARIT

4.1 Rippikoulu

Rippikoulun voi katsoa olevan merkittävä osa suomalaista nuorisokulttuuria. Vuonna 2019 rippikoulun kävi 77 % kaikista 15-vuotiaista (15-vuotiaiden osuus kaikista rippikoulun käyneistä oli 94 %). Rippileirille (kestää keskimäärin noin viikon verran) osallistuvien osuus kaikista rippikoululaisista on hieman yli 90 % ja tämä lukema on pysynyt vakaana koko 2000-luvun ajan. (Findikaattori. Väestön ikärakenne; Jouko Porkka, henkilökohtainen tiedonanto 28.9.2020; Kirkon tilastot. Jäsentilasto 2019 vuosiyhteenveto; Niemelä & Porkka 2015.) Vaikka viime vuosikymmeninä kiihtynyt kirkosta eroaminen vaikuttaa myös rippikoulutilastoihin, rippikoulu – sekä rippikoulun leirijakso – tavoittaa edelleen ison osan nuorista. Kaupungistumisen myötä leirimuotoisen, luontoympäristössä vietetyn rippikouluajan ainutlaatuisuuden voi myös katsoa kasvaneen (Pihkala 2014a, 20–21).

Rippikoulu määritellään kirkon kasteopetuksiksi. Kaste merkitsee Kristuksen opetuslapsiksi ja kristillisen kirkon jäseneksi tuloa. On perinteistä, että luterilaisessa kirkossa lapsi kastetaan vauvaiässä. Kastaminen voi tapahtua myöhemminkin. Rippikoulun viimeinen osio on konfirmaatio, ja konfirmoiduksi voi tulla vain kastettu. Konfirmaatio merkitsee kastetun vahvistamista ja liittymistä yhteiseen uskoon. Vuonna 1919 piispainkokous ohjeisti ensimmäistä kertaa rippikoulun järjestämisestä. Siitä lähtien on rippikoulusuunnitelmia säännöllisesti päivitetty. Tämän opinnäytetyön kannalta oleellisin kohta tuoreimmassa eli vuoden 2017 rippikoulusuunnitelmassa on rippikoulun tavoite: ”Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta”. (Evl. Konfirmaatio tapahtuu jumalanpalveluksessa; Evl. Mikä rippikoulu?; Evl. Kasteen merkitys; Evl. Mistä rippikoulussa on kyse?; Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Rippikoulu määritellään koko seurakunnan, sekä työntekijöiden että vapaaehtoisten, yhteiseksi tehtäväksi. Kirkon nuorisotyönohjaajan tehtäväkuvaus sisältää paljon rippikoulutyön käytännön osa-alueista. Nuorisotyönohjaajat järjestä-

vät leirejä, tapahtumia ja koulutuksia sekä ohjaavat ryhmiä. Keskeistä kirkon työssä on nuorten kohtaaminen, ja vuosittain rippikoulu tavoittaakin valtaosan 15-vuotiaista. (Evl. Plus. Rippikoulun malliohjesääntö; Evl. Nuorisotyönohjaaja; Findikaattori. Väestön ikärakenne; Kirkon tilastot. Jäsentilasto 2019 vuosiyhteenveto.)

4.2 Vihreät riparit

Rippikouluryhmä on voinut ilmoittautua Vihreäksi ripariksi täyttämällä seitsemän kriteerin tavoitteen (Kokkonen 2014, 25). Kriteereitä on vastikään päivitetty, mutta tämän opinnäytetyön keskiössä ovat alla olevat, tuoretta päivitystä edeltäneet kriteerit, joihin pohjaten haastattelemani seurakunnat ovat tähän asti Vihreitä riparejaan toteuttaneet:

1. Nuoret laativat 10 ympäristöpelisääntöä, joiden toteutumisesta huolehditaan yhdessä.
2. Ympäristöteema on läsnä leirin ohjelmassa (hartaus, oppimistilanne, iltaohjelma ja isosryhmä).
3. Leirijaksolla järjestetään ainakin yksi kasvisruokapäivä.
4. Nuoret osallistuvat alttareiden rakentamiseen ja hartauselämän toteuttamiseen luonnonmateriaaleja hyödyntäen.
5. Liikutaan ja vietetään aikaa luonnossa (retkiä jalkaisin tai polkupyörällä, iltaohjelma nuotion äärellä).
6. Henkilökunta yhdessä suunnittelee ja toimii ympäristövastuullisesti.
7. Yhteistyökumppaneiden, palveluiden ja tuotteiden valinnassa suositaan ympäristövastuullisuutta. (Kokkonen & Pihkala 2014b, 36.)

4.2.1 Vihreiden riparien alku

Vihreät riparit alkoi vuonna 2012 Kirkkohallituksen, Nuorten keskuksen ja WWF:n yhteistyönä hankkeena. Vihreiden riparien alkuvaiheista kerrotaan, että budjettia sillä ei ollut eikä siihen erikseen suunnattuja työvoimaresursseja, vaan työ tehtiin muiden töiden rinnalla. (Kokkonen 2014, 24.)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen päätehtäviin kuuluu kirkolliskokouksessa – joka on kirkon ylin päättäjä – päätettävien asioiden valmistelu ja toimeenpano. Kirkkohallituksen muiksi tehtäviksi on määriteltä muun muassa kirkon toiminnan ja seurakuntien työn edistäminen sekä kirkon keskusrahaston hallituksena toimiminen. (Evl. Kirkkohallitus; Evl. Päätöksenteko; Evl. Plus. Kirkkohallitus.)

WWF (World Wildlife Fund) on vuonna 1961 perustettu kansainvälinen ympäristöjärjestö, jonka toiminta on Suomessa alkanut vuonna 1972. WWF Suomi esittää tavoitteikseen muun muassa luonnon köyhtymisen pysäyttämisen, ihmisen ja luonnon välisen tasapainotilan rakentamisen sekä ihmisten osallistamisen ympäristöongelmia ratkaisevaan työhön. (WWF. WWF Suomi. Tietoa meistä.) WWF Suomi perusteli vuonna 2014 yhteistyötä muun muassa sillä, että rippikoulun kautta toteutettavalla ympäristökasvatuksella saadaan tavoitettua iso osa rippikouluikäisistä (Koskinen 2014, 32).

Nuorten keskus ry oli evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyötä tukeva järjestö. Vuonna 2017 se yhdistyi Seurakuntien Lapsityön Keskuksen ja Poikien ja tyttöjen keskuksen (PTK) kanssa muodostaen Nuori kirkko ry:n, jonka nimi vaihdettiin myöhemmin Lasten ja nuorten keskus ry:ksi. (Lasten ja nuorten keskus. Tietoa meistä; Pruuki 2009, 2.) Nuorten keskus ry esitti vuonna 2014, että ”Vihreät riparit on luonteva jatko Nuorten Keskuksessa vuosina 2009–2012 toteutetulle Ekonisti – luontoriippuvainen -hankkeelle”. Hankkeen tavoite oli muun muassa motivoida nuoria luontoystävällisempiin elintapoihin. (Liljendahl 2014, 33.)

Vihreiden riparien taustalla voi katsoa olleen edellä mainitun Ekonisti -hankkeen lisäksi vuonna 2011 toteutetun kansainvälisen ekorippikoulun sekä oululaisen Tuiran seurakunnassa vuonna 2009 aloitettujen ekorippikoululeirien. Lisäksi

taustavaikuttajana voidaan pitää Kirkon ympäristödiplomia ja pyrkimystä konkretisoida sen teemoja. (Jussila 2014, 30; Kokkonen 2014, 24.)

Vuonna 2014 julkaistussa Vihreät riparit -kirjassa Vihreiden ripareiden päätavoitteeksi esitetään ”vahvistaa kristillistä ympäristökasvatusta ja ekoteologiaa rippikoulussa ja isostoiminnassa”. Vuonna 2020 päivitettyjen kriteerien yhteydessä tähän päätavoitteeseen on lisätty kestävän elämäntavan vahvistaminen. Kirjan mukaan kriteerien toteuttamiseen ei tarvita erityisjärjestelyjä, vaan jokaisella rippikouluryhmällä on mahdollisuus olla Vihreä ripari, kunhan tahtoa löytyy, tärkeimmäksi seikaksi esitetään ”aito yritys kohti suurempaa ympäristön huomiointia”. (Evl. Plus. Vihreät riparit; Kokkonen 2014, 25; Kokkonen & Pihkala 2014b, 35–36, takakansi.)

4.2.2 Vihreät riparit tällä hetkellä

Vihreiden riparien toimintaperiaatteita ja kriteereitä on alkuvuodesta 2020 päivitetty (TAULUKKO 1). Yhtenä muutoksena aikaisempaan verrattuna uusissa kriteereissä korostuu tilan antaminen ympäristöasioihin liittyvien tunteiden käsittelyyn sekä tähän liittyen toivon näkökulman korostaminen. Päivitetyt kriteerit ohjaavat ympäristövaikuttamiseen luotettavan tutkimustiedon pohjalta sekä luonnon arvostamisen ja kestävien elämäntapamuutosten juurruttamiseen kokonaisvaltaisemmin myös leirielämän ulkopuolelle, aikaisempien kriteerien ohjauksessa lähinnä pelkästään leirikäytäntöjä. (Evl. Plus. Vihreät riparit.)

TAULUKKO 1. Päivitetyt sekä vanhat kriteerit.

PÄIVITETYT (2020) KRITERIT	VANHAT KRITERIT
1. Luontokokemukset. Ihmetellään luontoa yhdessä. Ollaan ulkona ja liitetään luonto hartauksiin ja ohjelmaan.	1. Nuoret laativat 10 ympäristöpelisääntöä, joiden toteutumisesta huolehditaan yhdessä.
2. Ympäristötunteet Etsitään toivoa yhdessä sekä tarjotaan mahdollisuus jakaa ja käsitellä ympäristöasioihin liittyviä erilaisia tunteita.	2. Ympäristöteema on läsnä leirin ohjelmassa (hartaus, oppimistilanne, iltahjelma ja isosryhmä).
3. Luomakunnan pyhyys. Opitaan arvostamaan luomakunnan pyhyyttä ja nähdään oma rooli osana Jumalan luomaa maailmaa. Tarjotaan mahdollisuuksia pyhyden kokemiseen hiljentymällä, meditoimalla ja kulkemalla luonnossa.	3. Leirijaksolla järjestetään ainakin yksi kasvisruokapäivä.
4. Ympäristövaikuttaminen. Rohkaistaan nuoria vaikuttamaan sekä seurakunnan päättäjiin että muussa yhteiskunnassa esimerkiksi taiteen tai sosiaalisen median keinoin. Toiminta luo toivoa.	4. Nuoret osallistuvat alttareiden rakentamiseen ja hartauselämän toteuttamiseen luonnonmateriaaleja hyödyntäen.
5. Kestävät valinnat. Kannustetaan kestävään elämäntapaan ja kohtuuteen. Laaditaan rippikoulun ympäristöpelisäännöt ja huomioidaan kestävät valinnat rippikoulujen toteutuksessa: vastuullisuus, kulutuksen maltillisuus ja kierrätys. Mahdollisuuksien mukaan, joka toinen ruoka on kasvisruoka.	5. Liikutaan ja vietetään aikaa luonnossa (retkiä jalkaisin tai polkupyörällä, iltahjelma nuotion äärellä).
6. Ympäristötieto. Rippikoulun ympäristökasvatus perustuu tutkittuun tietoon. Tutustutaan siihen, mistä löytää luotettavaa tietoa.	6. Henkilökunta yhdessä suunnittelee ja toimii ympäristövastuullisesti.
	7. Yhteistyökumppaneiden, palveluiden ja tuotteiden valinnassa suositetaan ympäristövastuullisuutta.

(Evl. Plus. Vihreät riparit; Kokkonen & Pihkala 2014b, 36.)

Vihreiden riparien tarkoitus ei ole olla erillinen teemariippikoulu. Luonto- ja ympäristöteemat esitellään perusteltuna osana rippikoulukokonaisuutta, jonka kaikki rippikoulut voivat saavuttaa. Tavoitteen voikin tulkita olevan saattaa Vihreiden riparien korostamat luonto- ja ympäristöteemat osaksi normaalia rippikoulukokonaisuutta. (Evl. Plus. Vihreät riparit.) Tälle tavoitteelle luo pohjaa tuorein rippikoulusuunnitelma vuodelta 2017. Siinä rippikoulun yhdeksi tehtäväksi esitetään luontosuhteen vahvistaminen kokemuksellisuuden kautta. Rippikoulun järjestelyissä tulee sen mukaan ilmetä ”kestävän elämän ihanteen” ja luonnosta huolehtiminen esitetään kristityn vastuuksi (vrt. tilanhoitajaetiikka). Rippikoulusuunnitelman mukaan nuorten on tärkeä saada puhua ympäristön tilaan liittyvistä huolista. Ihminen ja luonto määritellään suunnitelmassa yhteenkuuluviksi, minkä esitetään pohjaavan muun muassa Raamattuun ja moderniin luonnontieteeseen. (Rippikoulusuunnitelma 2017.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tarkoitus, tavoite, tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten Vihreät riparit on muuttanut seurakuntien rippikoulutyötä sekä millaisia onnistumisia, haasteita ja kehitysehdotuksia Vihreiden riparien teemojen toteuttamiseen on liittynyt. Tavoite on tuottaa tietoa, josta on hyötyä Vihreiden riparien teemojen toteuttamisessa ja kehittämisessä rippikoulutyössä. Kyseessä on laadullinen tutkimus. Aineistonkeruun menetelmänä käytettiin lomakehaastattelua, joka sisälsi 18 avointa kysymystä (LIITE 1). Haastatteluun osallistui kolme seurakuntaa. Haastatteluun vastasi yksi työntekijä jokaisesta seurakunnasta. Haastatteluvastausten analyysissä käytettiin menetelmänä temaattista analyysia. Työn tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia muutoksia Vihreät riparit on tuonut rippikoulutyöhön?
2. Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteerien toteuttamisessa on onnistunut?
3. Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteereiden toteuttamisessa on tuottanut haastetta?
4. Millaisia kehittämissuhteita on Vihreisiin ripareihin liittyen?

5.2 Tutkimusmenetelmistä

Tutkimus toteutettiin laadullisena haastattelututkimuksena ja aineisto analysoitiin temaattisen analyysin menetelmällä. Laadullisessa tutkimuksessa ei kiinnitetä huomiota aineiston määriin, vaan ainoastaan laatuun eli tutkittavaan ilmiöön kohdistuviin merkityksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 150). Kun tutkitaan merkityksiä, kiinnitetään huomio eroihin. Tässä tutkimuksessa esimerkiksi jotakin haastatteluaineistosta ilmennyttä Vihreiden riparien toteutukseen liittyvää asiantilaa voidaan verrata tilanteeseen, jossa kyseinen asiantila olisi toisin. Näin saattoi olla esimerkiksi ennen seurakunnan liittymistä Vihreisiin ripareihin. Toisaalta

voidaan myös verrata nykyhetken tilannetta tilanteeseen, jossa asia olisi Vihreiden riparien teemojen kannalta nykyistä ideaalisemmalla tasolla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 160.)

Haastatteluvastausten analyysissä käytettiin menetelmänä temaattista analyysia. Temaattiseksi analyysiksi kutsutaan prosessia, jossa tutkimusaineistosta erotellaan (eli teemoitetaan) tutkimuksen kannalta oleelliset asiat. Temaattiseen analyysiin sisältyy lisäksi tulkintojen tekeminen, joten hyvä temaattinen analyysi ei ole pelkkä aineistosta muodostettu teemoiteltu yhteenveto. (Maguire & Delahun 2017; Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä työssä tutkimuskysymykset ohjasivat suoraan aineiston teemoittelua.

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkimuksen kohteet valikoidaan tarkoitushakuisesti satunnaisotoksen sijaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 164). Tässä tutkimuksessa haastateltaviksi seurakunniksi valittiin ainoastaan Vihreisiin ripareihin osallistuneita seurakuntia, ja seurakunnat valittiin yhteistyöhenkilön ehdotuksen mukaisesti.

5.3 Yhteistyökumppanit

Opinnäytetyön yhteistyöhenkilönä on Jari Pulkkinen kirkkohallituksen kirkon kasvatusta- ja perheasiat -yksiköstä. Tutkimukseen osallistui yhteistyöhenkilön ehdottamat Oulaisten, Lempäälän ja Malmin seurakunnat. Oulaisten seurakunta kuuluu Oulun hiippakuntaan ja Kalajoen rovastikuntaan. Jäseniä seurakunnassa oli viime vuoden 2019 lopussa kirkon tilastojen mukaan 6 271 ja rippikoululaisia kyseisenä vuonna 81 henkilöä. Lempäälän seurakunta kuuluu Tampereen hiippakuntaan ja Kangasalan rovastikuntaan. Jäseniä seurakunnassa oli viime vuoden 2019 lopussa kirkon tilastojen mukaan 17 086 ja rippikoululaisia kyseisenä vuonna 265 henkilöä. Malmin seurakunta kuuluu Helsingin hiippakuntaan ja Malmin rovastikuntaan. Jäseniä seurakunnassa oli viime vuoden 2019 lopussa kirkon tilastojen mukaan 51 122 ja rippikoululaisia kyseisenä vuonna 545 henkilöä. (Helsingin hiippakunta; Kirkon tilastot. Jäsenmäärä/medlemsantal 2019 - alueet/områdena 2020 (Excel); Kirkon tilastot. Jäsentilasto 2019 aluever-

tailu; Lempäälän seurakunta. Seurakunta pähkinänkuoressa; Oulun hiippakunta. Tietoa hiippakunnasta.)

5.4 Aineiston keruu

Kysyessäni alustavasti yhteistyömahdollisuudesta kyseiseltä kolmelta seurakunnalta, näyttivät kaikki vihreää valoa haastatteluun osallistumiselle. Pyysin ja sain myöhemmin seurakuntien kirkkoherroilta sähköpostitse luvat tälle opinnäytetyötutkimukselle. Haastattelin siis kolmea seurakuntaa, jotka ovat toteuttaneet Vihreiden ripareiden tavoitteita ja kriteereitä. Haastatteluun vastasi yksi työntekijä per seurakunta. Yksi vastaajista kertoi saaneensa vastauksiinsa lisäyksiä myös työkaverilta.

Luonnosteltuani haastattelukysymykset valmiiksi pyysin niihin kommentit yhteistyötaholta sekä opinnäytetyön ohjaajilta Diakista ennen kysymysten viimeistelyä ja lähettämistä seurakunnille. Haastattelukysymyksiä oli 18 kappaletta (LIITE 1). Pyrin muodostamaan kysymykset sellaisiksi, että saisin niillä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Muodostin alkuun taustoitustyyppisiä kysymyksiä, joista osa osoittautui tutkimuksen edetessä tarpeettomiksi. Haastattelun saatteessa (LIITE 1) kerroin, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, osallistuminen on mahdollista keskeyttää milloin vain ja että opinnäytetyön valmistuttua hävitän haastattelumateriaalin. Kerroin, että tulen työssäni esittelemään haastatteluun osallistuneet seurakunnat, mutta haastatteluvastauksia en yhdistä vastauksen antaneeseen seurakuntaan, joten työstäni ei siis tule käymään ilmi, mikä seurakunta on minkäkin vastauksen takana.

Koska Vihreiden riparien toimintaperiaatteita ja kriteereitä on vastikään päivitetty, pyysin osallistujia vastaamaan kysymyksiin niiden Vihreiden riparien periaatteiden ja kriteerien pohjalta, joiden perusteella he ovat tähän asti Vihreitä ripareita toteuttaneet. Saatteessa esitin toivomuksen mahdollisimman laajoista ja monipuolisista vastauksista. Pyysin vastaamaan kysymyksiin samassa word-tiedostossa, jossa kysymykset sähköpostin välityksellä lähetin ja lisäämään vastauksia kysymysten väliin tarpeen mukaan. Kysymykset lähetin 24.2. ja pyysin

vastaamaan kysymyksiin 23.3. mennessä. Vastaukset sain kaikilta osallistuneilta määräajan puitteissa.

5.5 Aineiston analyysi

Haastatteluvastausten analyysissä käytettiin menetelmänä temaattista analyysia. Aloitin analyysin niin, että teippasin tulostetut haastatteluvastaukset työhuoneeni seinään. Ensin erottelin sisältöä eri värisin kynämerkinnöin tutkimuskysymyksen teeman mukaisiksi alustaviksi ryhmiksi. Kirjasin marginaaleihin erottelua helpottavia huomioita. Sitten kirjoitin tietokoneelle koosteet kyseisistä teemoista. Seuraavassa taulukossa (TAULUKKO 2) on havainnollistettu analyysini tulosten rakentumisen ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta.

TAULUKKO 2. Tulosten rakentuminen ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta.

SITAATIT HAASTATTELUAINEISTOSTA	SITAATEISTA MUODOSTETUT KOOSTEET (TULOKSET)
<p><i>Kasvisruokapäivä on ollut se suurin yksittäinen muutos sen jälkeen, kun virallisesti liitettiin.</i></p> <p><i>Kasvisruokapäivien lisääminen on ollut yksi konkreettinen muutos.</i></p> <p><i>Nyt olisi päivitettyjen kriteerien myötä tarkoitus lisätä entisestään kasvisruoan määrää...</i></p>	<p>Kasvisruokapäivä mainitaan Vihreiden riparien tuomana selkeänä muutoksena. Esitetään myös, että nyt kriteerien päivytyksen vaikutuksesta kasvisruoan määrää lisättäisiin entisestään.</p>
<p><i>Ympäristövaikuttamisen ja ympäristötunteiden käsittely on fokusoitunut. Varmasti niitäkin ollaan ennenkin käyty läpi mutta nyt se on tietoisempaa ja suunnitelmallisempaa.</i></p>	<p>Ympäristövaikuttamisen ja ympäristötunteiden käsittelyn esitetään olevan liittymisen myötä johdonmukaisempaa.</p>
<p><i>Ympäristön huomioiminen leirin säännöissä... [Vastaus kysymykseen Vihreiden riparien tuomista muutoksista.]</i></p> <p><i>Hyvä juttu on ollut myöskin ympäristöpelisääntöjen luominen riparilaisten kanssa. Tämä on osaltaan vaikuttanut esim. kierrätyksen toteuttamiseen. Olemme keränneet paperijätteen johonkin laatikkoon ja vieneet sen mukamme kirkon paperinkeräyslaatikkoon, jos leirikeskuksesta ei ole syrjäisen sijainnin vuoksi nähty järkeväksi järjestää paperinkeräystä.</i></p> <p><i>Sääntöihin liittyen on jollain riparilla kiinnitetty huomiota myös veden käyttöön (ettei vettä valuteta turhaan käsiä pestäessä).</i></p>	<p>Ympäristön huomioiminen leirin säännöissä mainitaan muutoksena, joka on vaikuttanut esimerkiksi kierrätysasioiden huomioimiseen. Paperijäte on esimerkiksi kerätty paperikeräyksettömässä leirikeskuksesta talteen ja viety seurakunnan paperikierrätykseen. Ympäristöpelisääntöjen esitetään vaikuttaneen myös huomion kiinnittämiseen säästeliääseen veden käyttöön.</p>
<p><i>Sään salliessa olen joskus ottanut ripariryhmän pihalle opiskelemaan.</i></p> <p><i>Kesän ripareilla on mahdollisuuksien mukaan pidetty leirijumalanpalvelus ulkona esim. rannassa.</i></p> <p><i>Alttarille on haettu kukkia tai kasveja luonnosta.</i></p>	<p>Muutoksina mainittiin pihalla opiskelu sekä ulkona pidetty leirijumalanpalvelus ja alttarin koristelu luonnon antimilla.</p>
<p><i>Olemme pyrkineet ketjuttamaan kuljetuksia mahdollisuuksien mukaan (eli jos on kaksi leiriä peräkkäin samassa paikassa, tulee uusi ryhmä samalla bussilla, millä edellinen lähtee pois).</i></p>	<p>Mainitaan, että bussikuljetuksia on järjestetty niin, että edestakaisen matkan molempia suuntia voitaisiin tehokkaammin hyödyntää.</p>
<p><i>Asiat pitää rutinoitua ja niitä täytyy pitää esillä jatkuvasti, jotta niistä tulee uusi normi. Rippikoulutyön osalta en pidä tätä kovin suurena ongelmana.</i></p>	<p>Muutosten ylläpitämisen keinoista kysyttäessä muun muassa todettiin, että asioita tulee pitää esillä muutosten aikaansaamiseksi ja asioissa tulee rutinoitua. Esitettiin, että tällaisten muutosten rutinoiminen rippikoulutyössä tuskin tuottaa isoja ongelmia.</p>

Kolmen alkuperäisen tutkimuskysymyksen analyysin jälkeen keskityin tutkimuskysymyksiini ulkopuolisiin sisältöihin haastatteluvastauksissa ja mietin, olisiko asiaankuuluvaa tehdä jostain tällaisesta teemasta vielä oma koosteensa. Totesin, että Vihreiden riparien kehittämis ehdotukset olisi perusteltu teema, sillä se saattaisi sisältää yhteistyötaholle arvokasta tietoa (opinnäytetyöpuitteet toki huomioiden) ja olin kysynyt haastattelussa kehittämis ehdotuksista ja saanut suhteellisen hyvin vastauksia. Päätin siis aineiston analyysivaiheessa, että muodostan kehittämis ehdotuksista vielä neljännen tutkimuskysymyksen. Laadulliselle tutkimuksellehan on ominaista tutkimussuunnitelman muovautuminen tutkimusprosessin edetessä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 164).

6 TULOKSET

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen *Millaisia muutoksia Vihreät riparit on tuonut rippikoulutyöhön?* saatiin seuraavat tulokset: Kasvisruokapäivä mainitaan Vihreiden riparien tuomana selkeänä muutoksena. Esitetään myös, että nyt kriteerien päivityksen vaikutuksesta kasvisruoan määrää lisättäisiin entisestään. Ympäristövaikuttamisen ja ympäristötunteiden käsittelyn esitetään olevan liittymisen myötä johdonmukaisempaa. Ympäristön huomioiminen leirin säännöissä mainitaan muutoksena, joka on vaikuttanut esimerkiksi kierrätysasioiden huomioimiseen. Paperijäte on esimerkiksi kerätty paperikeräyksettömässä leirikeskuksessa talteen ja viety seurakunnan paperikierrätykseen. Ympäristöpelisääntöjen esitetään vaikuttaneen myös huomion kiinnittämiseen säästeliääseen veden käyttöön. Muutoksina mainittiin pihalla opiskelu sekä ulkona pidetty leirijumalanpalvelus ja alttarin koristelu luonnon antimilla. Mainitaan, että bussikuljetuksia on järjestetty niin, että edestakaisen matkan molempia suuntia voitaisiin tehokkaammin hyödyntää. Muutosten ylläpitämisen keinoista kysyttäessä muun muassa todettiin, että asioita tulee pitää esillä muutosten aikaansaamiseksi ja asioissa tulee rutinoitua. Esitettiin, että tällaisten muutosten rutinoiminen rippikoulutyössä tuskin tuottaa isoja ongelmia.

Toisen tutkimuskysymyksen *Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteerien toteuttamisessa on onnistunut?* tulokset ovat seuraavat: Huoltajien esitetään suhtautuneen Vihreiden riparien teemoihin pääosin positiivisesti. On oltu tyytyväisiä siihen, että ympäristöteemoja on esillä rippikoulussa ja ”yhteisiin talkoisiin” osallistumista on pidetty tärkeinä. Nuorten esitetään pääosin pitävän ulkotoiminnoista – muun muassa ulkona hiljentymisistä ja ulko-oppitunneista – sekä olevan kiinnostuneita luomakuntaan liittyvästä pohdinnasta ja omista vaikutusmahdollisuuksista ympäristöasioissa. Vihreiden riparien teemoihin nuorten esitetään suhtautuneen sängen positiivisesti. Puhutelleista ympäristöasioista mainitaan esimerkkeinä ilmastonmuutos, ympäristön tila, luonnon suojeleminen ja ilmastoaktivisti Greta Thunberg. Ympäristöahdistusta esitetään ilmenevän pienemmällä osalla nuoria tai yksittäisillä nuorilla. Mainitaan, että vakavampi ahdistus ilmenee muun muassa tarpeena jäädä ryhmähetken jälkeen asiasta juttele-

maan. Tuloksista nousee esiin, ettei rippikoululaisten kahdenkeskisissä keskusteluissa ole tullut esiin ympäristöahdistusta, mutta isosten ja apuohjaajaikäisten keskuudessa ympäristöahdistusta ilmenee selkeämmin. Joidenkin nuorten esitetään pohtineen, onko missään mitään järkeä, jos maapallolla ja ihmisillä ei ole tulevaisuutta. Pettymyksen tunnetta ja toivottomuutta esitetään ilmenneen. Lievempää ympäristöhuolta koetaan esiintyvän vaikeampaa ahdistusta laajemmin, esimerkiksi tietoisuutena siitä, että ympäristön kannalta tulevaisuuden suunta ei näytä hyvältä. Toisaalta myös toiveikkuutta esitetään ilmenevän. Tulkitsin ympäristöahdistusasian onnistumisena siinä mielessä, että Vihreillä ripareilla on tarjota kanava tällaisen ahdistuksen käsittelyyn. Vuoden 2018 Nuorisobarometrin mukaan 67 prosenttia nuorista kokee melko paljon tai erittäin paljon turvattomuutta ilmastonmuutokseen liittyen (Pekkarinen & Myllyniemi 2019). Haastatteluaineistossa esitetään, että ympäristöasioista motivoituneet työntekijät eivät ole kohdanneet erityistä haastetta Vihreiden ripareiden teemojen toteuttamisessa. Ympäristöasiat koetaan sujuvana osana rippikoulun kokonaisuutta. Ympäristöteemojen mainitaan olevan tärkeitä asioita kristinuskossa ja täten myös rippikoulussa.

Kolmannen ja neljännen tutkimuskysymyksen teemat eli haasteet ja kehitysehdotukset liittyvät läheisesti yhteen, joten esitän näiden kysymysten tulokset yhdessä. Tutkimuskysymykset ovat *Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteereiden toteuttamisessa on tuottanut haastetta?* ja *Millaisia kehittämisehdotuksia on Vihreisiin ripareihin liittyen?* Aineistosta käy ilmi, että osa nuorista suhtautuu ympäristöteemoihin vastustuksella, mutta että vastustus lievenee, kun teemoja käsitellään luontokokemusten kautta. Luonnonsuojelu -käsitteen esitetään aiheuttavan haastetta, sillä osa rippikoululaisista ymmärtää sen varsin ahtaassa mielessä ja kytkee sen esimerkiksi tarkoittamaan aggressiivista ääritoimintaa. Hämmennystä esitetään aiheutuvan kyseisen käsitteen epämääräisestä tulkinnasta. Haastetta esitetään aiheutuvan faktatiedon ja luotettavien lähteiden löytämisessä. Kasvisruoka-asian esitetään aiheuttaneen rippikoululaisissa, mutta myös työntekijäpuolella, vastustusta. Toisaalta mainitaan, että rippikoululaisissa haaste ilmeni erityisesti silloin, kun asiasta erikseen tiedotettiin. Esitetään, että kasvisruokaa olisi hyvä tarjota useampana päivänä, jolloin erillinen kasvisruokapäivä ei keskittäisi huomiota. Kasvisruuan maittavuuteen ja ravitsevuuteen

toivottiin panostusta, jotta sitä leireillä mielellään syötäisiin. Kierrätysasiat toivotaan saatavan kuntoon; tässä haasteeksi mainittiin yhteistyökumppaneihin vaikuttaminen esimerkiksi vuokrattujen leiritilojen kierrätysasioiden osalta. Aineistossa toivotaan, että ympäristöteemat olisivat näkyvämpiä ja huomioitaisiin tulevaisissa työntekijöiden koulutuksissa, etenkin koska kriteerit on juuri päivitetty. Esitetään toive oppituumateriaalin saamisesta helpottamaan sitä tilannetta, että työntekijöillä on erilaiset lähtökohdat ja valmiudet ympäristöasioiden käsittelyyn. Tähän liittyen myös työntekijöille suunnatun, arjen ekologisiin valintoihin ja kestäväan elämään keskittyvän tietoaaineiston tarpeellisuutta pohdittiin. Lisäksi toivotaan saatavan näkökulmia esimerkiksi ympäristötunteiden käsittelyyn. Myös luontosuhteen vahvistamiseen toivotaan lisää työkaluja. Kehittämiseen liittyen esitetään vaikutusmahdollisuuksien tarjoamista nuorille, esimerkiksi kanavaa ilmaista ympäristöhuoli päätöksentekijöille. Esitetään, että kun rippikoulun ympäristöteemoja eri puolilla kehitetään, niin ideoiden ja materiaalien jakaminen olisi paikallaan; ajankohtaista tietoa ja vinkkejä käytännön toteutukseen voisi koordinoitusti päivittää ja jakaa.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten pohdinta

Tutkimuksen tavoite oli tuottaa tietoa, josta on hyötyä Vihreiden riparien teemojen toteuttamisessa ja kehittämisessä rippikoulutyössä. Tuloksista nousi selkeästi esille toive työkalujen ja materiaalien saamisesta avuksi ympäristöteemojen käsittelyyn. Yhdeksi tällaiseksi teemaksi mainittiin ympäristötunteet, joka Vihreiden riparien tuoreen kriteeripäivityksen myötä on noussut uudeksi keskeiseksi teemaksi. Nuoret kokevat osoitetusti huolta ympäristön tilan ja tulevaisuuden suhteen, joten voidaan pitää merkittävänä, että rippikoululla olisi tarjota kanava ja osaamista tällaisten tunteiden käsittelyyn. Ja voi esimerkiksi olla, että rippikoulun kautta nuori saa idean tai rohkeutta käsitellä ympäristötunteitaan myös kaverien, perheen tai koulupiirin kanssa. Haastatteluaineistossa pohdittiin ympäristötunteisiin liittyen lisäksi kasvattajien vastuuta olla välittämättä omaa ympäristöahdistusta nuorille; toivon näkökulmaa pidettiin tärkeänä, mutta mainittiin myös, ettei sen tulisi olla valheellinen.

Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että sekä rippikoululaiset että heidän huoltajansa ovat ottaneet ympäristöteemat varsin positiivisesti vastaan. Osa rippikoululaisista on kuitenkin ymmärtänyt luonnonsuojelu -käsitteen varsin ahtaassa mielessä. Olisi hyvä, että käsitteen ympärillä käytäisiin keskustelua – mahdollisesti valmiin tukimateriaalin muodossa – jotta kapea-alaisilta tulkinnoilta vältyttäisiin. Selkeänä Vihreiden riparien tuomana rippikoulutyön muutoksena nousi esiin kasvisruokailun lisääntyminen. Kasvisruoan maittavuuteen ja ravitsevuuteen voisi entisestään panostaa, eikä kasvisruokapäiviä kannata erikseen alleviivata, jotta kasvisruoka ei lähtökohtaisesti määrittyisi normaalista poikkeavaksi ja vastustukselle alttiimmaksi. Tämän tutkimuksen perusteella voisın suositella ensimmäisenä kehitystoimena rippikoulun ympäristöoppituntien pitämiseen liittyvän tukimateriaalin tuottamista ja jakamista työntekijöiden käyttöön.

Haastatteluista kävi ilmi, että Vihreiden riparien teemoista koettiin paljon olleen jo osana rippikoulutyön arkea ennen Vihreisiin ripareihin liittymistä. Tällaisissa

tilanteissa Vihreiden riparien ansiona voidaan pitää sitä, että Vihreiden riparien myötä ympäristöasioiden huomioiminen on entistä tietoisempaa ja johdonmukaisempaa. Seurakunnilla on rippikoulutyössä oivallinen, kristinuskon teologiaan tukeutuva mahdollisuus auttaa nuoria tulemaan tietoisemmiksi luonnon arvosta, sen moninaisista hyvinvointivaikutuksista, monimuotoisuuden säilyttämisen tärkeydestä ja keinoista vaikuttaa ympäristön tilaan. Vaikeisiin ympäristön tilaan kohdistuviin tunteisiin on mahdollista vaikuttaa esimerkiksi juuri tarjoamalla konkreettisia vaikuttamisen keinoja (Lähde 2018; Pihkala 2018; Stevenson & Peterson 2015). Haastatteluaineistossa esitettiin, että nuorille voisi olla tarjolla kanava, jonka kautta ilmaista ympäristöhuoli päätöksentekijöille.

Leirimuotoinen rippikoulu tarjoaa nuorelle mahdollisuuden löytää elämänsä luontoympäristöön liittyviä, mahdollisesti kauaskantoisiakin merkityksiä. Pidän merkittävänä sitä, että rippikoulun leirijaksolla nuorella on mahdollisuus oivaltaa luonto rauhoittumisen, elpymisen sekä näkökulman muutoksen paikkana – vastakohtana rakennetulle kaupunkiympäristölle ja mediamaailman hektisille vaatimuksille.

Aiheeseen liittyvää jatkotutkimusta voisi tehdä selvittämällä nuorten asenne muutoksia ennen ja jälkeen rippikoulun. Viittasin aikaisemmin tutkimukseen, jossa todettiin nuorten motivaation vapaaehtoistoimintaa kohtaan rippikoulun myötä kasvaneen (Porkka, Schweitzer & Simojoki 2015, 93–103). Olisi mielenkiintoista selvittää luonto- ja ympäristöteemoihin liittyviä mahdollisia asenne muutoksia. Olisi myös mielenkiintoista tutkia maantieteellistä tai sukupuolen vaikutusta ympäristöasenteisiin. Vuoden 2019 rippikoulun itsearviointikyselyssä oli havaittavissa selvä ero tyttöjen ja poikien vastauksissa: vastausten mukaan tytöille ympäristön suojelemiseen liittyvät asiat olivat tärkeämpiä kuin pojille (Evl. Plus. Nuorten itsearvioinnin tulokset 2019; Jouko Porkka, henkilökohtainen tiedonanto 28.9.2020).

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sekä suomalaisen tiedeyhteisön määrittelemän *hyvän tieteellisen käytännön* mukaan tiedon hankinnassa ja arvioinnissa tulee käyttää eettisesti kestäviä menetelmiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Haastattelun toteuttamisen vaiheet tulee dokumentoida mahdollisimman tarkasti. Tämä on keskeinen vaatimus laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa, sillä laadullisen tutkimuksen usein ainutlaatuisesta luonteesta johtuen tutkimuksen luotettavuuden arviointi ei välttämättä ole yksinkertaista. Luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tulosten rakentuminen kävisi tutkimuksesta mahdollisimman selkeästi ilmi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 232–233.) Aineiston analyysi -kappaleessa olen havainnollistanut tulosten rakentumista siten, että olen taulukoinut rinnan suorat sitaatit haastatteluaineistosta sekä niistä muodostamani tulokset. Tämän olen tehnyt ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulosten osalta, ja tutkimuksen luotettavuuden kannalta olisi ollut hyvä avata sama prosessi myös kolmen muun tutkimuskysymyksen osalta.

Haastattelun saatteessa (LIITE 1) kerroin, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, osallistuminen on mahdollista keskeyttää milloin vain ja että opinnäytetyön valmistuttua hävitän haastattelumateriaalin. Anonymiteettikäytäntö aiheutti minulle hämmennystä sekä ”ylimääräistä” sähköpostinvaihtoa tutkimusseurakuntien kanssa, sillä ehdotin aluksi, että julkaisisin haastatteluvastauksen analyysin yhteydessä vastauksen antaneen seurakunnan nimen. Korjasin sitten anonymiteettiasian niin, että esittelen työssäni haastatteluun osallistuneet seurakunnat, mutta haastatteluvastauksia en yhdistä vastauksen antaneeseen seurakuntaan eli työstäni ei tule käymään ilmi, mikä seurakunta on minkäkin vastauksen takana. Olin siis aluksi ajatellut anonymiteetin koskevan vain niitä seurakunnan *henkilöitä*, jotka haastatteluun vastaavat. Opinnäytetyön ollessasi viimeistelyä vaille valmis lähetin työn luettavaksi/tarkastettavaksi yhteistyöhenkilölle ja haastatteluun osallistuneille seurakunnille. Kysyin yhteistyöhenkilöltä, miten hän toivoo tulleensa esitellyksi työssä. Lisäksi pyysin ja sain vielä kirkkoherroilta vahvistuksen sille, että voin nimetä ja esitellä työssäni haastatteluun osallistuneet seurakunnat.

Haastatteluvastauksien analysointivaiheeseen siirtyessäni en ymmärtänyt kiinnittää huomiota siihen, että olisin voinut käsitellä aineistoa niin, etten itsekään

lähtökohtaisesti tiedä, mitkä vastaukset ovat tulleet keneltäkin. Olisin esimerkiksi voinut tulostaa kaikki haastatteluaineistot ilman alun mahdollisia yhteystietoja. Toisaalta haastatteluvastauksissa haastateltavat myös oma-aloitteisesti toivat ilmi omia seurakuntiaan tai muita tietoja, joista saattoi päätellä mistä seurakunnasta on kyse, mutta tähän olisin voinut vaikuttaa haastattelusaatteen ohjeistuksella. Haastateltujen anonymiteetin suojaamista jouduin siis lopulta miettimään paljon – myös senkin vuoksi, että haastateltavia on vain kolme kappaletta, jolloin pienikin raportoitu tiedonkappale tai epäsuora viittaus saattaa ohjata tietyn haastateltavan suuntaan (Kuula & Tiitinen 2010, 452). Tässä työssä jouduin muun muassa miettimään haastateltujen seurakuntien kokojen näkökulmasta, mitä voin haastatteluvastauksista raportoida vaarantamatta anonymiteettia. Jonkin verran olen joutunut jättämään raportoimatta tutkimuskysymysten kannalta oleellista aineistoa sen vuoksi, ettei anonymiteetti vaarantuisi.

Tutkimukseni heikkoutena voi pitää analyysivaiheen ohuutta, joka osaltaan johtuu haastatteluaineiston vähyydestä. Olisin voinut haastatella useampaa kuin kolmea seurakuntaa. Tällöin olisi ollut mahdollista harkita analyysimenetelmänä myös sisällönanalyysia, sillä useamman haastateltavan myötä sisällönanalyysin vaihe *yleistysten tekeminen* olisi ollut mahdollinen. Toinen työni heikkous on tukeutuminen pääosin suomenkieliseen lähdemateriaaliin. Esimerkiksi luonnon hyvinvointivaikutuksiin liittyvää englanninkielistä tutkimusaineistoa olisin voinut hyödyntää enemmän, mutta päätin resurssisyistä pitäytyä pääosin suomenkielissä lähteissä.

Tätä työtä tehdessä olen kiinnittänyt huomion johdannossa mainitsemaani luontoseikkoihin suuntautuneeseen orientaatiooni, jotta omat lähtökohtani vaikuttaisivat työn objektiivisuuteen mahdollisimman vähän. Taustamateriaalia kerätessä voi olla esimerkiksi vaarana taustamateriaalien valikoiminen omien mielitysten tai oman agendan mukaisesti. Olen pyrkinyt tekemään parhaani, jotta mielipiteeni tai motiivini eivät vääristäisi tai aiheuttaisi virheellisiä painotuksia tekemiini valintoihin ja tulkintoihin. Täydellistä objektiivisuutta ei toki ole mahdollista tavoittaa, vaan kaikki tulkinnat – sekä tutkijan että haastateltavien – ovat aina ajan ja paikan viitekehyksiin sekä omaan esiyymmärrykseen sidotun ihmisen tekemiä. Yleisesti ottaen haastattelututkimuksen luotettavuutta pohdittaes-

sa tulee pitää mielessä, että sekä tutkijalla että haastateltavalla saattaa olla eri näisiä tiedostettuja tai tiedostamattomia vaikuttimia käyttäytyä tietyllä tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161, 206–207, 212; Kuula & Tiitinen 2010, 448, 451; Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Haastattelukysymysten joukossa ei tulisi olla sellaisia kysymyksiä, jotka eivät ole tutkimukselle asetettujen raamien näkökulmasta perusteltuja (Tuomi & Sarajärvi 2018). Tässä työssä tällaisiksi tutkimuksen ”ulkopuolisiksi” tulkittaviksi kysymyksiksi osoittautuivat seuraavat kysymykset: *Milloin seurakuntanne liittyi mukaan Vihreisiin ripareihin?*, *Miten saitte tiedon Vihreistä ripareista?*, *Ovatko rippikoululaiset ja heidän huoltajansa ennen rippikoulun alkua saaneet tiedon Vihreät riparit -teemoista?* ja *Onko seurakunnallanne Kirkon ympäristödiplomi?*. Olisin voinut jättää nämä ”taustoitustyyppiset” kysymykset kokonaan työni ulkopuolelle, sillä näillä kysymyksillä ei osoittautunut olevan tulosten rakentumisen kannalta merkitystä tai merkitys olisi ollut vähäinen. Myös anonymiteetin säilyttämisen kannalta näihin kysymyksiin liittyi ongelmia.

Opin, että haastattelukysymyksiä tulee katsottua erilaisesta näkökulmasta sen jälkeen, kun on saanut vastaukset kysymyksiin. Luettuani saamiani vastauksia huomasin, että kysymykset olisi voinut järjestää johdonmukaisemmin. Kysymyspatteristossa oli esimerkiksi kysymys, johon helposti vastattiin niin, että myöhempi kysymys osoittautui toistoksi. Tutkimus- ja haastattelukysymysten yksiin käymiseen kiinnittäisin jatkossa tarkemman huomion, jolloin kaikki haastattelukysymykset tähtäisivät mahdollisimman selkeästi kohti tutkimuskysymyksiä. Huomasin, että vaikka kuinka yritin kysymyksiä muodostaessa hioa niistä mahdollisimman täsmällisiä ja sellaisia, että tulkinnanvaraa olisi mahdollisimman vähän, niin nyt jälkikäteen ja ”vastaajan silmin” tarkasteltuna löysin kyllä kysymyksistä täsmennettävää – onhan esitetty, että tutkimustuloksissa virheitä aiheuttaa eniten juuri kysymysten epäonnistunut muotoilu (Valli, 2010, 93). Jos olisin testannut kysymyksiä testivastaajan avulla, olisin saattanut huomata jotain edellä mainituista ennen varsinaista kysymysten lähettämistä.

Huomasin myös, että vaikka olinkin mielestäni tehnyt hyvää pohjatutkimusta aiheesta ennen haastattelun toteuttamista, tuli silti myöhemmin ilmi asioita, joi-

den olisin toivonut vaikuttaneen kysymyksiini. Seuraavassa haastattelututkimustyössä tekisin vielä perusteellisemmän pohjatyön ennen haastattelun toteuttamista. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että kirjoittaisin tutkimuksen taustoitussuuden niin valmiiksi kuin mahdollista ennen haastattelukysymysten lähettämistä. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni opin paljon tekemisen eli kantapään kautta tyyliin ”eihän tätä näin olisi kannattanut tehdä, vaan...”

7.3 Oma ammatillinen kasvu

Rippikoulu ja seurakunnan toiminta ylipäätään olivat minulle suhteellisen vieraita ennen kevättä 2020, jolloin suoritin opintoihin liittyvän seurakuntaharjoittelun sekä tein intensiivisesti tätä rippikouluun liittyvää opinnäytetyötä. Olen käynyt rippikoulun ja minut on konfirmoitu vuosituhaten vaihteessa. Aikaisemmalta koulutukselta olen teologian maisteri, ja koulutuksessa tein lyhyen työharjoittelun seurakunnan viestinnässä. Kirkon retriiteissä olen käynyt muutaman kerran ja kirkkorakennukset ovat olleet minulle tärkeitä niin kauan kuin muistan. Olen aina kokenut teologiset ja kirkolliset asiat mielenkiintoisina, mutta käytännöllisempää näkökulmaa kirkon toimintaan minulla ei paljoa ole.

Valitsin Vihreät riparit opinnäytetyöni aiheeksi saadakseni tarkemmin selvää kirkon nuorten parissa tehtävästä työstä. Halusin selvittää, voisiko kirkko olla tuleva työnantajani. Halusin luontoteemaisen aiheen, koska luontoympäristöt ovat minulle tärkeitä. Sosionomin työkentällä asiakastyössä tahdon mahdollisuuksien mukaan hyödyntää luontomenetelmiä. Tämä voisi yksinkertaisimmillaan tarkoittaa esimerkiksi asiakastapaamisen järjestämistä rakennettujen sisäympäristöjen sijaan joskus luonnonläheisimmissä paikoissa. Lisäksi tahdoin selvittää kirkon suhteen ympäristötyöhön. Sain tämän työn myötä kirkon nuorisotyöhön kohdistuvaa arvokasta teoreettista näkökulmaa, joka vuorovaikuttii samaan aikaan seurakuntaharjoittelussa saamani käytännön kokemuksen kanssa.

Tämän tarkkuutta ja huolellisuutta vaativan tutkimuksen tekemisen katson olevan hyödyksi sosiaalialalla, jossa tehdään paljon kirjauksia ja tarkan kirjaamisen

merkitys korostuu. Haastattelututkimuksen eettisyyden pohtiminen – esimerkiksi anonymiteettiasiaan liittyen – on opettanut minulle tarkkuutta ja näkökulmia, joiden voi katsoa olevan hyödyksi esimerkiksi sosiaalialan tietosuoja-asioita pohdittaessa. Jos päätyisin myöhemmin tutkijaksi, olisi tämä työ arvokas oppi ja ensikosketus laadullisen haastattelututkimuksen tekemiseen. Todennäköisempää kuitenkin on, että kouluttaudun terapeutiksi. Haluan toimia terapeuttina, jolla on valmius käsitellä maailmankatsomukselliseen merkityksellisyyteen liittyviä kysymyksiä. Tämän vuoksi oli ammatillisen kasvuni kannalta merkityksellistä valita opinnäytetyöni aiheeksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon rippikoulu ja sen ympäristötematiikka, joissa keskeistä on ihmisen (nuoren) kohtaaminen sekä kestävän elämän ja maailmankatsomuksen pohdinta.

LÄHTEET

- Aarnio-Linnanvuori, E. (2010). Ympäristökasvatus: teoriaa, käsitteitä ja sisältöjä. Teoksessa I. Sipiläinen & P. Tukeva (toim.), *Ympäristökasvatus seurakunnassa* (s. 10–30). Helsinki: Kirjapaja.
- Evl. Kasteen merkitys. Saatavilla 20.9.2020 <https://evl.fi/tutki-uskoa/kaste-ja-ehtoollinen/kaste>
- Evl. Kirkkohallitus. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkon-organisaatio/paatoksenteko-kirkossa/kirkkohallitus>
- Evl. Konfirmaatio tapahtuu jumalanpalveluksessa. Saatavilla 20.9.2020 <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat/konfirmaatio-tapahtuu-jumalanpalveluksessa>
- Evl. Mikä rippikoulu? Saatavilla 20.9.2020 <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat/rippikoulu-edeltaa-rippijuhlia>
- Evl. Mistä rippikoulussa on kyse? Saatavilla 20.9.2020 <https://evl.fi/tutki-uskoa/rippikoulu>
- Evl. Nuorisotyönohjaaja. Saatavilla 29.7.2020 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/toissa-kirkossa/ammattit/nuorisotyönohjaaja>
- Evl. Plus. Ekopaasto. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/ekopaasto>
- Evl. Plus. Hiilineutraali kirkko. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/hiilineutraali-kirkko>
- Evl. Plus. Kirkkohallitus. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/plus/paatoksenteko/kirkkohallitus>
- Evl. Plus. Nuorten itsearviointien tulokset 2019. Saatavilla 3.9.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/rippikoulujen-itsearviointi>
- Evl. Plus. Rippikoulun malliohjesääntö. Saatavilla 29.7.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/rippikoulun-suunnittelu-ja-toteutus>
- Evl. Plus. Vihreät riparit. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/vihreat-riparit>

- Evl. Plus. Vihreiden riparien teologiaa. Saatavilla 9.5.2020
<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/vihreat-riparit/materiaalit>
- Evl. Plus. Ympäristödiplomi. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/ymparistodiplomi>
- Evl. Plus. Ympäristödiplomi. Yhdyshenkilöitä. Saatavilla 3.5.2020
<https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/kestava-kehitys/ymparistodiplomi/yhdyshenkiloita>
- Evl. Päätöksenteko. Saatavilla 3.2.2020. <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkon-organisaatio/seurakunnat/paatöksenteko>
- Evl. Tietoa kirkosta. Kirkon ympäristötyö. Saatavilla 3.5.2020 <https://evl.fi/tietoa-kirkosta/kirkko-ja-yhteiskunta/kirkon-ymparistotyö#0f44c796>
- Findikaattori. Väestön ikärakenne. Saatavilla 3.5.2020
<https://findikaattori.fi/fi/table/14>
- Green Care Finland. Luonnon terveyttä edistävät vaikutukset. Saatavilla 28.3.2020 <https://www.gcfi.fi/green-care-/vaikuttavuus/luonnon-terveytta-edistavat-vaikutukset/>
- Green Care Finland. Vaikuttavuus. Saatavilla 28.3.2020
<https://www.gcfi.fi/green-care-/vaikuttavuus/>
- Haahtela, T., Hanski, I., von Hertzen, L., Jousilahti, P., Laatikainen, T., Mäkelä, M., Puska, P., Reijula, K., Saarinen, K., Vartiainen, E., Vasankari, T., & Virtanen, S. (2017). Luontoaskel tarttumattomien tulehdustautien torjumiseksi. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*. Saatavilla 21.4.2020 <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2017/1/duo13480>
- Helsingin hiippakunta. Saatavilla 7.5.2020 <http://helsinginhiippakunta.fi/>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2013). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ilmasto-opas. Eurooppaan tulossa suuria muutoksia. Saatavilla 29.3.2020
<http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/e20f3086-cf33-4e49-ad69-d3f3a4352bf5/euroopassa-suuria-muutoksia.html>
- Ilmasto-opas. Ilmastonmuutos ilmiönä. Saatavilla 29.3.2020 <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/962d9aa2-e7e3-4df5-89a2-9f1f653e0d4e/ilmastonmuutos-ilmiona.html>

- Ilmasto-opas. Maapallon ilmasto tulevaisuudessa. Saatavilla 29.3.2020
<http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio/-/artikkeli/6c5a9908-7033-47a8-9855-e745b4fa7604/maapallon-ilmasto-tulevaisuudessa.html>
- Jussila, P. (2014). Ekorippikoulut: kristinusko elämäntapana. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 30). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Jäppinen, J-P., Tyrväinen, L., Reinikainen, M. & Ojala, A. (2014). Luonto lähelle ja terveydeksi. Ekosysteemipalvelut ja ihmisen terveys. Argumenta-hankkeen (2013–2014) tulokset ja toimenpidesuositukset. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 35 | 2014. Saatavilla 20.4.2020 <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/153461>
- Kirkon ilmasto-ohjelma. Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2008:1). Saatavilla 3.5.2020
https://kirkonpilvi.sakasti.fi/files/67495bbf-998b-4f03-a5b6-75fcd424fe3f/kh_ilmasto-ohjelma_netti.pdf
- Kirkon tilastot. Jäsenmäärä/medlemsantal 2019 - alueet/områdena 2020 (Excel). Saatavilla 7.5.2020 <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=129>
- Kirkon tilastot. Jäsentilasto 2019 aluevertailu. Saatavilla 12.7.2020
<https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=107>
- Kirkon tilastot. Jäsentilasto 2019 vuosiyhteenveto. Saatavilla 3.5.2020
<https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=109>
- Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2012. (Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:1). Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kokkonen, J. (2014). Vihreät riparit -hanke: iloa, intoa ja tiukkoja aikatauluja. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 24–27). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Kokkonen, J. & Pihkala, P. (2014a). Esipuhe. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 6–7). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Kokkonen, J. & Pihkala, P. (toim.) (2014b). *Vihreät riparit*. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.

- Koskinen, S. (2014). Vihreät riparit ja WWF Suomi. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 32). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Kuula, A. & Tiitinen, S. (2010). Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 446–459). Tampere: Vastapaino.
- Lasten ja nuorten keskus. Tietoa meistä. Saatavilla 2.10.2020
<https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/meista/tietoa-meista/>
- Lempäälän seurakunta. Seurakunta pähkinänkuoressa. Saatavilla 7.5.2020
<https://www.lempaalanseurakunta.fi/info-ja-asiointi/seurakuntapahkinankuoressa>
- Liljendahl, T. (2014). Nuorten keskus ja vihreät riparit. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 33). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Lähde, V. (2018). Saako ilmastonmuutoksella pelotella? Saatavilla 11.7.2020
<https://netn.fi/artikkeli/saako-ilmastonmuutoksella-pelotella>
- Maguire M. & Delahunt B. (2017). Doing a Thematic Analysis: A Practical, Step-by-Step Guide for Learning and Teaching Scholars. Saatavilla 25.8.2020 <https://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/335>
- Mustajoki, P. (19.11.2018). Autoimmuunisairaudet. Duodecim Terveyskirjasto. Saatavilla 28.3.2020
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00010
- Myllyniemi, S (toim.) (2017). Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu (verkkojulkaisu), nro 56. Saatavilla 10.7.2020 https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf
- Niemelä, K. & Porkka, J. (2015). Confirmation Work in Finland. Teoksessa Schweitzer, F. (toim.), Niemelä, K. (toim.), Schlag, T. (toim.) & Simojoki, H. (toim.), *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe: the Second Study* (s. 223–233). München: Gütersloher Verlagshaus.

- Oulun hiippakunta. Tietoa hiippakunnasta. Saatavilla 7.5.2020.
<https://www.oulunhiippakunta.fi/tietoa-hiippakunnasta/>
- Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. (toim.) (2019). Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Valtion nuorisoneuvoston julkaisu- ja verkkojulkaisu), nro 60. Saatavilla 3.5.2020
https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf
- Pesonen, H. (1999). Kristinusko ja ympäristökriisin ”syylliset”. Teoksessa H. Pesonen (toim.), *Uskonnon luonto. Ihmisen ja luonnon suhde uskonnollisessa ajattelussa*. (s. 13–32). Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Pihkala, P. (2019) Ilmastoahdistus ja sen kanssa eläminen. Saatavilla 11.7.2020
https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/ilmastoahdistusraportti-mieli2019-web.pdf
- Pihkala, P. (2018) Johdatus ympäristöahdistukseen. Ympäristöongelmien psyykkiset vaikutukset. Saatavilla 11.7.2020
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/278907/2018_Pihkala_Johdatus_ymparistoahdistukseen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Pihkala, P. (2014a). Vihreät riparit osana kristillisen ympäristövastuun historiaa. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 20–22). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Pihkala, P. (2014b). Väri, verkosto ja valtakunta: vihreiden riparien teologiaa. Teoksessa J. Kokkonen & P. Pihkala (toim.), *Vihreät riparit* (s. 12–17). Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja Oy.
- Piispa, M. & Myllyniemi, S. (2019). Nuoret ja ilmastonmuutos. Tiedot, huoli ja toiminta Nuorisobarometrien valossa. Saatavilla 11.7.2020
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137610/YP1901_Piispa%26Myllyniemi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Porkka, J., Schweitzer, F. & Simojoki, H. (2015). The Wider Context: Volunteerism and Civil Society. Teoksessa Schweitzer, F. (toim.), Niemelä, K. (toim.), Schlag, T. (toim.) & Simojoki, H. (toim.), *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe: the Second Study* (s. 93–103). München: Gütersloher Verlagshaus.

- Pruuki, H. (toim.) (2009). Ekonistin käsikirja. LK-kirjat / Lasten keskus 2009. *Raamattu*. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Suomen Piipilaseura.
- Rippikoulusuunnitelma 2017. Suuri Ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. ”Elämää Jumalan kasvojen edessä”. Kirkkohallitus (2017). Saatavilla 3.5.2020
<https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017.pdf/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90?t=1549006812000>
- Sipiläinen, I. (2007). Ihminen ja muu luomakunta – Lyhyt johdatus ekoteologiaan. Teoksessa T. Helenius (toim.), *Meille on annettu maa. Pohjoisen kirkon ympäristökirja* (101–110). Helsinki: Edita publishing Oy.
- Stevenson, K & Peterson, N. (2015). Motivating Action through Fostering Climate Change Hope and Concern and Avoiding Despair among Adolescents. Saatavilla 11.7.2020 <https://www.mdpi.com/2071-1050/8/1/6/htm>
- Strandholm, T. & Ranta, K. (2013). Ahdistus ja ahdistuneisuushäiriöt. Teoksessa Marttunen, M., Huurre, T., Strandholm, T. & Viialainen, R. (toim.) *Nuorten mielenterveyshäiriöt. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*. Tampere: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavilla 1.5.2020
<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla 13.5.2020
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tyrväinen, L., Korpela, K. & Ojala, A. (2014). Luonnon virkistyskäytön terveys- ja hyvinvointihyödyt. Teoksessa Tyrväinen, L., Kurttila, M.,

- Sievänen, T. & Tuulentie, S. (toim.), *Hyvinvointia metsästä* (s. 48–58). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Valli, R. (2010). Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1* (s. 92–116). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Willamo, R. (2005). *Kokonaisvaltainen lähestymistapa ympäristönsuojelutieteessä. Sisällön moniulotteisuus ympäristönsuojelijan haasteena.* (Ympäristönsuojelutieteen väitöskirja, Helsingin yliopisto, biotieteellinen tiedekunta, bio- ja ympäristötieteiden laitos). Saatavilla 16.5.2020
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/22238/kokonais.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- WWF. WWF Suomi. Tietoa meistä. Saatavilla 1.12.2019 <https://wwf.fi/wwf-suomi/tietoa-meista/>
- Ympäristöministeriö (6.5.2019). Kansainvälinen raportti: Luonnon monimuotoisuus köyhtyy ennennäkemättömällä vauhdilla. Saatavilla 11.5.2020 [https://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Kansainvalinen_raportti_Luonnon_monimuot\(50113\)](https://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Kansainvalinen_raportti_Luonnon_monimuot(50113))
- Ympäristöministeriö. Ympäristö. Pariisin ilmastopimus. Saatavilla 17.9.2020 https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Ilmasto_ja_ilm/Ilmastonmuutoksen_hillitseminen/Kansainvaliset_ilmastoneuvottelut/Pariisin_ilmastopimus

LIITE 1. Haastattelun saate ja haastattelukysymykset

VIHREÄT RIPARIT -HAASTATTELUTUTKIMUKSEN SAATEKIRJE SEKÄ KYSYMYKSET

Hei!

Olemme sopineet osallistumisestanne Vihreitä ripareita koskevan opinnäytetyöni haastattelututkimukseen.

Olen Jussi Haapanen, 34-vuotias 'sosionomi, kirkon nuorisotyö' -opiskelija Helsingin Diakoniammattikorkeakoulusta. Teen Vihreisiin ripareihin liittyvää opinnäytetyötutkimusta, jonka tavoite on alla olevien 18 avoimen kysymyksen avulla saada näkökulmia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia muutoksia Vihreät riparit on tuonut rippikoulutyöhön?
2. Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteerien toteuttamisessa on onnistunut?
3. Mikä Vihreiden riparien tavoitteiden ja kriteereiden toteuttamisessa on tuottanut haastetta?

Opinnäytetyöni yhteistyötahona toimii Vihreät riparit ja Jari Pulkkinen Kirkon kasvatus- ja perheasioista/kirkkohallituksesta.

Tulen työssäni esittelemään haastatteluun osallistuneet seurakunnat, mutta haastatteluvastauksia en yhdistä vastauksen antaneeseen seurakuntaan. Työstäni ei siis tule käymään ilmi, mikä seurakunta on minkäkin vastauksen takana.

Osallistumisenne tähän tutkimukseen on vapaaehtoista ja teillä on mahdollisuus keskeyttää osallistuminen milloin vain. Opinnäytetyön valmistuttua tulen asianmukaisesti hävittämään haastattelumateriaalin.

Vihreiden riparien toimintaperiaatteita ja kriteereitä on vastikään päivitetty (<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/vihreat-riparit>), mutta pyydän teitä vastaamaan kysymyksiin niiden Vihreiden riparien periaatteiden ja kriteerien pohjalta, joiden perusteella olette tähän asti Vihreitä ripareita toteuttaneet. Todennäköisesti olette toimineet seuraavien seitsemän kriteerin pohjalta:

1. Nuoret laativat 10 ympäristöpelisääntöä, joiden toteutumisesta huolehditaan yhdessä.
2. Ympäristöteema on läsnä leirin ohjelmassa (hartaus, oppimistilanne, iltaohjelma ja isosryhmä).
3. Leirijaksolla järjestetään ainakin yksi kasvisruokapäivä.
4. Nuoret osallistuvat alttareiden rakentamiseen ja hartauselämän toteuttamiseen luomakunnan antimia hyödyntäen.
5. Liikutaan ja vietetään aikaa luonnossa (retkiä jalkaisin tai polkupyörällä, iltaohjelma nuotion äärellä).
6. Henkilökunta yhdessä suunnittelee ja toimii ympäristövastuullisesti.

7. Yhteistyökumppaneiden, palveluiden ja tuotteiden valinnassa suositaan ympäristövastuullisuutta. (*Vihreät riparit*, Kokkonen & Pihkala 2014.)

Toivon, että vastaatte alla oleviin haastattelukysymyksiin mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Voitte vastata kysymyksiin tässä kyseisessä word-tiedostossa ja lisätä vastaustilaa kysymysten väliin tarpeen mukaan.

Pyydän palauttamaan vastaukset maanantaihin 23.3. mennessä sähköpostiini.

Jos tulee kysyttävää, olkaa minuun yhteydessä.

Kiitos osallistumisestanne!

Jussi Haapanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki

HAASTATTELUKYSYMYKSET

- Milloin seurakuntanne liittyi mukaan Vihreisiin ripareihin?
- Miten saitte tiedon Vihreistä ripareista?
- Ovatko rippikoululaiset ja heidän huoltajansa ennen rippikoulun alkua saaneet tiedon Vihreät riparit -teemoista?
- Miten huoltajat ovat suhtautuneet asiaan?
- Onko seurakunnallanne Kirkon ympäristödiplomi?

- Miten rippikoululaiset ovat rippikoulussa suhtautuneet Vihreät riparit -teemoihin ja ympäristökasvatukseen?
- Millainen on kokemuksenne siitä, mikä merkitys luonnonsuojelulla on rippikoululaisille?
- Oletteko havainneet rippikoululaisissa ”ympäristöahdistusta”? Jos, niin miten se on tulkintanne mukaan ilmennyt?
- Mitkä ympäristöteemat ovat tulkintanne mukaan puhutelleet tai motivoineet rippikoululaisia eniten?
- Mitkä ympäristöteemat ovat aiheuttaneet eniten haastetta tai vastustusta rippikoululaisissa?

- Onko Vihreät riparit -teemoissa (esim. kriteereissä) sellaisia, jotka olivat jo ennen Vihreisiin ripareihin osallistumista osana rippikoulutyönne arkea? Jos, niin mitkä?
- Mitkä ovat suurimmat rippikoulutyön käytännön muutokset, jotka ovat tapahtuneet liittyttyänne mukaan Vihreisiin ripareihin?
- Miten olette pyrkineet varmistamaan, että muutokset pysyvät yllä jatkossakin?

- Onko kriteerien käytännön toteuttaminen tuottanut haasteita tai kysymyksiä?
- Onko sinä aikana, kun olette olleet mukana Vihreissä ripareissa, tullut esiin jotain yllättävää?
- Mitä olette oppineet sinä aikana, kun olette olleet mukana Vihreissä ripareissa?
- Mitä toiveita tai kehittämisehdotuksia teillä olisi Vihreiden riparien jatkoa ajatellen?
- Mitä vielä haluaisit kertoa Vihreistä ripareista?